

MEDICINSKA ETIKA, MEDICINSKO PRAVO I DEONTOLOGIJA

Jelena Maleš¹
Milan Stojaković^{1,2}

¹ AMDA International research department, Banja Luka, Bosna i Hercegovina

² Katedra za psihijatriju, Medicinski fakultet Banja Luka, Bosna i Hercegovina

Sažetak:

Rad govori o pojmu i predmetu medicinske etike, pojmu morala, deontologije i sve to obuhvaćeno pravnim propisima i standardima, koji se u velikom broju tačaka spajaju, ali i razilaze od pojma morala. Medicinska etika se izdvaja iz okvira fundamentalnih nauka, jer je sama po sebi medicina kao nauka ozbiljna i odgovorna grana. Usko vezana za medicinsku etiku jeste i psihijatrija koja je vrlo bitna sa etičkog načela kao implicitni dio dobročinstva, gdje se teži uspostaviti etička relacija pacijenta i ljekara i prevazići prethodni paternalni pristup liječenja.

Ključne riječi: medicinska etika, deontologija, medicinsko pravo, psihijatrija.

MEDICINSKA ETIKA, MEDICINSKO PRAVO I DEONTOLOGIJA

(Natpis na jednoj bolnici u Londonu)
“Sačuvaj nas, Gospode, od želje da se nepotrebno uplicemo, od prevelikog oduševljavanja novim i od nepriznavanja poznatih metoda, od pokušaja da znanje pretpostavimo mudrosti, nauku umijeću i oholost razumu, od grijeha da pacijenta smatramo samo slučajem i od pomisli da je izliječiti neku bolest teže nego je trpiti.”

Medicinska etika i medicinsko pravo mogu se obuhvatiti zajedničkim nazivom medicinska deontologija. **Medicinska deontologija** (grčki deon – dužnost i logos –govor, nauka = termin koji je prvi upotrijebio Jeremy Bentham, engleski filozof u svom djelu "Deontologija" (1834)) proučava i utvrđuje dužnosti medicinskih radnika. U tom smislu ona se dobrim dijelom podudara sa medicinskom etikom. Ipak, medicinska deontologija je nešto širi pojam. Ona obuhvata ne samo

etička načela, već i pozitivne pravne propise koji regulišu rad u oblasti medicine.

Medicinska deontologija pokriva, prema tome, moralne i pravne dužnosti medicinskih radnika. Njihovo nepoštovanje dovodi do moralne odnosno pravne odgovornosti. Iz naprijed iznesenog jasno proizlazi da je medicinska deontologija od ogromnog značaja i za medicinu u cjelini i za svakog pojedinačnog medicinskog radnika. **Medicinska deontologija počiva na dva svoja stava.** Jedan je **medicinska etika**, a drugi **medicinsko pravo**, odnosno pravni propisi koji regulišu rad na zaštiti i unapređenju zdravlja. Gotovo sve stručne discipline imaju svoju profesionalnu etiku. To posebno važi za one koje se na bilo koji način bave ljudima. Među njima, zbog specifičnosti svog poziva, medicina zauzima posebno mjesto. Etika sadrži načela koja regulišu rad pripadnika struke, tj. njihov odnos sa korisnicima usluga kao i aktivnosti koje oni sprovode. **Etička načela** predstavljaju, u stvari, postignutu

saglasnost unutar struke o ponašanju koje je obavezno za sve njene pripadnike. Ona odražavaju, između ostalog, i stručna i naučna dostignuća profesije, ali uzimaju u obzir i zahtjeve društvene zajednice, pa se stoga nužno mijenjaju tokom vremena. Svojom etikom stručne discipline uspostavljaju unutrašnju kontrolu nad radom svojih pripadnika. One na taj način osiguravaju svoj identitet i štite svoje područje angažovanja kao i sve što se u njoj poduzima. **Profesionalna etika** tako osigurava stručnoj disciplini bolju prihvaćenost u društvenoj zajednici i povoljniji položaj u njoj. **Medicinska etika** predstavlja, u stvari, skup načela odnosno pravila ponašanja kojima medicinski radnik mora da se rukovodi kada donosi odluke šta je ispravno, a šta pogrešno, šta je dozvoljeno, a šta zabranjeno, šta je dobro, a šta loše za pacijenta, ali i za društvenu zajednicu. Donošenje ovih odluka često nije lako. Ima etičkih načela koji mogu doći u koliziju, što dovodi do etičkih dilema, koje se ponekad teško razrješavaju. Uzmimo na primjer, obavezu ljekara da vodi računa o interesima pacijenta i da čuva ljekarsku tajnu. Istovremeno, međutim, on mora da se brine i o interesima zajednice odnosno drugih osoba. Ima slučajeva kada bi zdravlje, pa i život tih drugih osoba mogli biti ugroženi bez otkrivanja ljekarske tajne. Medicinska etika pomaže razrješavanju ovakvih i sličnih dilema. Drugi stav na kome počiva medicinska deontologija čine pravni propisi koji regulišu u najširem smislu tog pojma rad na zaštiti i unapređenju zdravlja, tj. područje rada i aktivnosti medicinskih radnika. Razmatranje medicinske etike i medicinskog prava nije moguće bez posebnog osvrta na psihijatriju. **Psijhijatrija** je, po mnogo čemu, specifična grana medicine. Za psihijatriju važe ista etička načela i pravni propisi kao i za sve ostale medicinske discipline. Međutim, njene specifičnosti nalažu potrebu dopunske razrade i etičkih načela i pravnih propisa. Pored psihijatara i pravnika, u

etičkom radu učestvuju i psiholozi, sociolozi, kulturni antropolozi, filozofi i drugi, ili, kraće i tačnije rečeno, pripadnici svih stručnih i naučnih disciplina koje se na bilo koji način bave zdravim i bolesnim čovjekom, njegovom životnom sredinom i uslovima života. (1)

ODVOJENI POJMOVI - MORAL I ETIKA

Pojam morala je u tijesnoj vezi sa pojmom etike. **Moral** i **etiku**, međutim, ne treba poistovjećivati. Dok je moral određena pojava odnosno praksa u društvenom životu, etika je nauka o moralu kao društvenom fenomenu. Na latinskom, odnosno grčkom jeziku, moral i etika imaju isto značenje, što stvara određenu zabunu (*moralis* - običaj i *ethos* - običaj). Osim toga, u cilju boljeg razumijevanja, treba reći da postoji i semantička distinkcija između termina moral i etika. Tako se, na primjer, termin moral više upotrebljava za one vrijednosti koje jedno društvo prihvata kao univerzalna načela. Termin etika se, s druge strane, obično koristi za načela koja su relevantna za neki poseban kontekst, domen aktivnosti ili profesiju. Pod pojmom "moral" podrazumijeva se obično skup nepisanih društvenih normi na osnovu kojih ljudi oblikuju svoja rasuđivanja i svoja ponašanja u odnosima sa drugima u društvenoj zajednici, odnosno u društvenoj grupi kojoj pripadaju. Norme se zasnivaju na opšte usvojenim moralnim vrijednostima sa stanovišta dobra i zla, ispravnog i neispravnog, poštenog i nepoštenog i slično. Samim tim što utiče na stavove ljudi i njihove postupke prema drugima. Pored moralnih, postoje i druge norme odnosno pravila ponašanja kojima se regulišu društveni odnosi. To su, prije svega, opšte i pravne norme. Ovdje spadaju i religiozne norme. Na osnovu moralnih normi donosimo svoj moralni sud o nekom čovjeku i tako dolazimo do zaključka da je on dobar/zao, moralan/amoralan, pošten/nepošten i

slično. Pri tom se vrši i gradacija tih procjena. Na osnovu istih normi donosimo svoj moralni sud i o samom sebi.

Moralne norme se, dakle, pretvaraju u moralne sudove. I obratno, ti moralni sudovi služe daljoj upotrebi moralnih normi.

Moralni sud, istovremeno, znači i poruku akteru, u smislu podrške, odobravanja ili u smislu osude, zahtjeva da izmjeni svoje ponašanje. Moralni sud se donosi na osnovu procjene karaktera i postupaka. Suđenje o karakteru nije moguće direktno. Ono se obavlja preko analize postupaka i to, ne preko onoga što su ti postupci proizveli, već uz pomoć procjene pobuda, motiva, namjera koje su do njih dovele. Na osnovu toga, procjenjuju se sa moralnog stajališta odgovornosti odnosno zasluge za postupanja. Sa tog stajališta, čovjek je odgovoran odnosno zaslužan samo za ono što je nastalo pod uticajem njegove svjesne i slobodne volje, što je bilo predmet njegove slobodne odluke i izbora. Moral ima svoj istorijski razvoj i mijenja se tokom vremena. Čovjek je društveno biće i jedan od oblika njegove društvene svijesti je moralna svijest. Moral kao nadgradnja ima svoju samostalnost i povratno djeluje na društveno-ekonomske odnose i druge oblike nadgradnje. Društvo, drugim riječima iskazano, formira čovjeka, ali i čovjek formira društvo. Čovjek je istovremeno i kultura i kreator društva. (1,2)

MORAL I PRAVO

Moral i pravo se, takođe, ne mogu poistovjetiti. Država na pravnim normama želi da zaštiti integritet društvene zajednice koju obuhvata. **Pravne norme** pokušavaju štiti i interese pojedinaca i društvene interese. One regulišu u klasnom društvu i odnose između vladajuće klase i podčinjenih klasa. Tako štite državu određenog društvenog uređenja i parcijalne klasne interese u njoj. Zbog toga su i ljudi pred zakonom često samo formalno jednaki. Državna prinuda u vidu

pravne regulative kojom se regulišu društveni odnosi ne pogađa sve podjednako, između ostalog i zbog njihove ekonomske nejednakosti, koja zavisi od klasnog položaja. Kant je stoga izrekao da "pravo u sebi ne sadrži ništa etičko – već samo prinudu". Mogli bismo, ipak, staviti primjedbu da je ovo ne samo suviše stroga, već i nepravedna ocjena prava. Ljudsko društvo je od vremena Kanta prilično napredovalo u svom razvoju. I pravo se stalno razvijalo, pa pravne norme danas bolje i pravednije regulišu društvene odnose. Shvaćeno je, da je to od velikog značaja za koheziju, snagu i sigurnost svake društvene zajednice, odnosno države. S druge strane, ne stoji ni primjedba da pravo ne sadrži u sebi ništa etičko. Uspostavljena je, naime, pozitivna povratna sprega između morala i prava. Usavršavanje moralnih normi dovodi i do poboljšanja pravnih normi i, obratno. Moral nekad u tome prednjači, a nekad je to slučaj sa pravom. Ali, moral i pravo se ne mogu poistovjetiti prije svega, zato što pokrivaju različite aspekte ljudskog ponašanja. Nije sve što je moralno obavezno i pravno obavezno. Drugim riječima, ako je nešto pravno dopušteno, ne znači da ima moralnu vrijednost. Područje koje pokriva moral je znatno šire. Pravne norme uglavnom pokrivaju ono što je zabranjeno. Za razliku od morala, mnogo manje govore o onome šta je čovjek dužan da čini. Osim toga, kada je u pitanju moral, radi se, prije svega, o unutrašnjoj kontroli dok je kod prava ta kontrola vanjske prirode. Dakle, moralno suđenje i moralne sankcije razlikuju se i formalno i suštinski od pravnog suđenja i od pravnih sankcija.(2)

Moralni sud donosi se na osnovu moralnih normi, pri čemu se uzima u obzir samo ono što se može vezati za slobodnu volju, izbor i odluku, što je, drugim riječima, učinjeno svjesno i hotimično. **Pravni sud**, s druge strane, počiva na pravnim normama i uzima u obzir, prije svega, posljedice određenog postupanja, odnosno ponašanja za zajednicu.

RAZVOJ MEDICINSKE ETIKE

Etika je od izuzetnog značaja za medicinu, zbog specifičnosti njenog poziva. Specifičnost proizlazi, prije svega, iz toga što se medicina bavi čovjekovim životom i zdravljem što, samo po sebi, nosi veliku odgovornost. Specifični su i odnosi koji se uspostavljaju između medicinskih radnika i pacijenata. Pacijent je u ovom odnosu u podređenom i zavisnom položaju, što stvara preduslove za njegovu zloupotrebu. Zbog prirode posla, teško se uspostavlja vanjski nadzor odnosno kontrola u cilju sprečavanja ovih zloupotreba. To sa svoje strane potencira značaj unutrašnjeg nadzora i kontrole uz pomoć medicinske etike. Medicinska etika senzibilizira medicinske radnike za probleme etičke prirode i pomaže im u njihovom prepoznavanju i rješavanju. Može se reći da medicina svoju etiku gradi od svojih prapočetaka, tj. od trenutka kada je počela da se formira kao struka. Kako to ističe J.E. Thompson (1987), **etički kodeksi** bili su neophodni ne samo da bi se zaštitili interesi i prava pacijenata ili klijenata, već u istoj mjeri da bi se branili interesi i prava profesionalne grupe, odnosno onih koji pružaju medicinsku pomoć. Utvrđujući njihove uloge, ponašanja i odgovornosti, medicina brani svoje područje djelatnosti i aktivnosti koje se u njemu odvijaju. Prvi pisani trag koji govori o pokušaju da se zakonski reguliša rad ljekara susreće se u Hamurabijevom zakoniku u Babilonu (2100. g. p.n.e.). U njemu su sadržani propisi o tarifi za pojedine hirurške zahvate, ali i o kaznama u slučaju neuspješnog liječenja. Tako je, na primjer, *za roba plaćana je ošteta u novcu, a ako se radilo o slobodnom čovjeku, ljekar je bivao kažnjavan odsjecanjem ruke*. U slučaju gubitka vida i smrti pacijenta, ljekar je mogao biti osuđen na smrt ako bi, poslije operacije, pacijent umro. Interesantno je da kazne nisu primjenjivane u onim slučajevima kada bi ljekar od nadležnih vlasti prethodno zatražio i dobio dozvolu za operaciju. I u

starom Egiptu su primjenjivane slične stroge kazne. Kada se govori o istoriji medicinske etike, obično se početak njenog razvoja veže za Hipokrata i zakletvu koja nosi njegovo ime. Stoga se ističe da medicina ima svoju etiku već skoro dva i po milenijuma (Hipokrat, 460-377 p.n.e.). Ovu tvrdnju, međutim, treba uzeti sa rezervom i to iz dva bitna razloga. Prvo, Hipokratova zakletva, kao kodeks etičkog ponašanja, obavezivala je samo pripadnike jedne od više medicinskih škola koje su postojale u to vrijeme, ali i mnogo prije toga. I te druge škole morale su imati bolje ili lošije definisane etičke kodekse. Drugo, Hipokratova tradicija, kada je riječ o medicinskoj etici, imala je diskontinuiran razvoj. Kada je riječ o Hipokratovoj zakletvi kao početku razvoja medicinske etike, istine radi, treba još ukazati da ona, ne samo da nije bila prihvaćena od drugih tradicionalnih medicinskih škola, već nije bila priznata ni od svih ljekara koji su pripadali takozvanoj evropskoj medicinskoj školi. Sve brži razvoj medicinska etika bilježi poslije Drugog svjetskog rata. Snažan podstrek da se medicinska etika dovede u fokus interesovanja ne samo ljekara, već i svih drugih koji se bave čovjekom, proizašao je iz reakcije na nacističku zloupotrebu medicine koja se, između ostalog, ispoljila i eksperimentima in vivo na logorašima, kao i ubijanjem više desetina hiljada hendikepiranih ljudi u cilju stvaranja čiste rase. Posljednjih decenija snažan pokret za zaštitu osnovnih sloboda čovjeka, ljudskih i građanskih prava, potakao je i dalje potiče razvoj medicinske etike. Najveći broj načela medicinske etike ima svoje izvore i oslanja se na dvije velike etičke teorije: 1) **utilitarnu** i 2) **autonomnu teoriju**. **Utilitarna teorija** se zasniva na obavezi da se pri odlučivanju vodi računa o najvećoj mogućoj koristi i za najveći mogući broj ljudi. Ova teorija zahtjeva, na primjer, da se pri utvrđivanju zdravstvene politike i programa, kao i pri donošenju zakona i odluka o mjerama i aktivnostima koje se tiču zaštite zdravlja, imaju u vidu,

prije svega, interesi društva, odnosno najveća moguća korist (sreća) uz najmanju moguću štetu (patnju) za društvenu zajednicu. Utilitarna teorija ne priznaje "a priori" fundamentalno pravo pacijenta da prethodno informisan daje saglasnost o svom liječenju, niti apsolutno pravo na tajnost podataka o pacijentu i njegovoj bolesti. Ta se prava priznaju samo ako ne remete naprijed spomenuto osnovno načelo "najveće moguće koristi uz najmanju moguću štetu za najveći mogući broj ljudi". **Ljekar** je dužan da se brine o dobrom stanju svog pacijenta, kao što roditelj ima obavezu voditi računa o dobrom stanju svog djeteta. Pretpostavlja se, pri tome, da i ljekar i roditelj znaju šta je najbolje za pacijenta odnosno, za dijete i da to i žele, pa zato nemaju obavezu da objašnjavaju svaku svoju odluku niti da traže dozvolu za njeno provođenje. I ljekar, kao i roditelj ima pravo da polazi od pretpostavke da pacijent nije sposoban da shvati opravdanost određene odluke, pa zadržava pravo da procjeni da li je za pacijenta bolje da o nekim stvarima ne bude uopšte ili da bude samo djelimično informisan. (2)

OSNOVNA NAČELA MEDICINSKE ETIKE

Pored opštih etičkih načela na kojima počivaju sve profesionalne etike, medicinska se etika zasniva i na etičkim načelima specifičnim za medicinske radnike. Ova su načela sadržana u medicinskom etičkom kodeksu za ljekare i druge stručnjake angažovane u ovom odgovornom poslu. Ima mnogo zajedničkih elemenata u etičkim kodeksima svih stručnih disciplina angažovanih u medicini, ali i određenih specifičnosti koje odražavaju njihov položaj u sistemu zdravstvene zaštite, kao i njihovu ulogu, zadatke i odgovornosti. Kada je riječ o etičkim načelima, treba reći da se pod tim pojmom podrazumijevaju moralna pravila ili zahtjevi. **Sva etička načela** mogu se smatrati fundamentalnim i zato što su druga etička načela u medicini

iz njih izvedena ili s njima tijesno povezana. Vidi se to iz sledećeg prikaza. Dobročinstvo predstavlja sinonim za humanost. Pod humanošću se u ovom smislu podrazumijeva ljubav prema pacijentu, spremnost da mu se pruži pomoć kada je u nevolji i da se požrtvovano štite njegovi interesi, kao i spremnost da se preuzme odgovornost za takvo angažovanje. **Pojam humanosti** u novije vrijeme obuhvata i ljubav i odgovornost ne samo prema čovjeku, pojedincu (pacijentu), već i prema zajednici. Dobročinstvo odnosno humanost predstavlja jedan od izvora medicinskog etosa. Za etičko načelo dobročinstva, pored zahtjeva da ljekar predano služi najboljim interesima svog pacijenta i niza drugih etičkih zahtjeva, vezan je i jedan od najznačajnijih etičkih načela u medicini - "**primum non nocere**". Ovo načelo obavezuje ljekara da vodi računa, prije svega, "*da ne naškodi svom pacijentu*". Tamo gdje se to ne može sa sigurnošću postići, zbog određenog rizika povezanog sa ljekarem ili nekom drugom intervencijom, od ljekara se zahtjeva da brižljivo procjeni moguće koristi i rizike po pacijenta, pa da na osnovu toga donosi odluke. Drugi izvor medicinskog etosa je pravda odnosno načelo pravednosti. (3)

Za ovaj fundamentalni etički princip vezana su sva etička načela koja ističu pravo na život i zdravlje svih ljudi, uz zabranu diskriminacije po bilo kojoj osnovi.

MEDICINSKO PRAVO

Medicinsko pravo je pravna disciplina, predmetno ograničena oblast prava, koja pravnim normama uređuje odnose između pacijenta i medicinskih radnika, kao i medicinsku djelatnost u cjelini. Ovim pravnim normama uspostavlja se, u ime društvene zajednice, vanjska kontrola nad djelatnošću medicinskih radnika, u cilju zaštite prava i interesa ne samo pacijenata, već i društvene zajednice u cjelini. Mada se sažeci medicinskog prava nalaze u davnoj prošlosti, medicinsko pravo je, u

poređenju s drugim oblastima prava, mlada pravna disciplina, sada u punom i dinamičnom razvoju. Sve do početka dvadesetog vijeka, pravo se malo uplitalo u odnose između pacijenta i ljekara (odnosno zdravstvenih radnika) kao i u medicinsku djelatnost.(4)

Moglo bi se reći da je medicina u tom pogledu imala privilegovan položaj u poređenju s drugim profesijama. Smatralo se da takva kontrola od strane društva odnosno države, osim u nekim najosnovnijim pitanjima, nije ni neophodna. Vjerovalo se da dovoljnu i uspješnu kontrolu mogu uspostaviti i obavljati sami medicinski radnici preko svojih profesionalnih udruženja i komora, služeći se medicinskom etikom. Od samog početka razvoja medicine, pa sve donedavno, u medicini je vladao paternalizam. Polazilo se od toga da ljekar najbolje zna i najbolje umije da štiti, i zdravlje, i interese svojih pacijenata, da zna kako treba da postupa sa njima i šta, u njihovo ime, treba da preduzme. Brojni su razlozi podstakli i dalje podstiču razvoj medicinskog prava.(4,5)

Bez pretenzija na sveobuhvatnost, navodimo neke od tih razloga:

- **Shvaćeno je da je medicinska djelatnost od takvog društvenog značaja da se ne može ostaviti bez vanjske društvene, u ovom smislu pravne kontrole.**

- **Sa naglim razvojem medicine i porastom broja ljekara i drugih medicinskih radnika i saradnika, sa njihovom specijalizacijom za rad na užim područjima kao i razvojem Sistema zdravstvenih institucija i službi, oslabila je mogućnost unutrašnje "esnafske" kontrole putem medicinske etike.**

- **Nagli razvoj medicine otvorio je nove i velike mogućnosti u dijagnostifikovanju i liječenju bolesti, kao i u njihovoj prevenciji i rehabilitaciji bolesnika. Taj razvoj praćen je, međutim, i većim rizikom po pacijenta od raznih novih, složenih**

dijagnostičkih, terapijskih i drugih medicinskih intervencija. Ukazala se, stoga potreba i pravnog regulisanja ovih problema.

- **Bolje opšte, pa i zdravstveno obrazovano stanovništvo, počelo je vršiti pritisak da se tradicionalni paternalistički odnos ljekara prema pacijentima ukine i zamijeni odnosom saradnje partnera na zajedničkom poslu sa podijeljenim ulogama, zadacima i odgovornostima, ali i sa uzajamnim obavezama.**

- **Sve jače se počelo iskazivati pravo pacijenta na sopstvenu odluku kada je u pitanju zaštita njihovog života i zdravlja, što je medicini, takođe, nametnulo zadatak da svoj paternalizam zamjeni novim odnosima koji poštuju autonomiju pacijenta. U tom smislu treba mijenjati i metodologiju rada i medicinsku etiku.**

- **Rušenje tradicionalnih odnosa medicine i društva, ljekara i pacijenta, izmjene u metodologiji rada kao i potreba za novim definisanjem medicinskih etičkih načela, dovela je, u ovom "periodu tranzicije", do porasta uzajamnog nepovjerenja i kod stanovništva i kod medicinskih radnika. Vidljivi izraz toga su sve češće tužbe protiv ljekara i drugih medicinskih radnika kao i fenomen tzv. "defanzivne medicine", medicine, koja se trudi da se zaštiti i osigura od odgovornosti, primjenom brojnih nepotrebnih pregleda i ispitivanja kao i na druge neprimjerene načine. Naprijed navedeni razlozi su dovoljni da objasne zašto je medicinsko pravo moralo početi da se razvija i šta mu daje podstrijেকে za dalji razvoj. (5)**

UMJESTO ZAKLJUČKA

Evidentno je da etička razmatranja imaju smisla i značaja u svim sferama medicine, te da će se sa razvojem medicinskog prava i u sferi etike razvijati nove performanse koje će biti aplikabilne

pored ostalog i u domenu medicinskog prava.

Literatura:

1. Kaličanin, P., Medicinska etika i medicinsko pravo, Institut za mentalno zdravlje, Beograd, 1999.
2. Đurđević, N., Pretpostavljeni pristanak pacijenata na liječenje. U knjizi: Medicinsko pravo i medicinska etika. Institut društvenih nauka – Centar za pravna istraživanja, Beograd, 1994.
3. Kaličanin, P., Psihijatrija i zaštita prava mentalno oboljelih, Institut za mentalno zdravlje, Beograd, 1999.
4. Rosenberg, E., J., Spencer, Eth., Ethics in psychiatry, In Comprehensive Textbook of Psychiatry, VI, Vol. 2. Eds. Kaplan J. H. And Sadock, J. B., Williams and Qilkins, Baltimore, Hong Kong, London, Sydney, 1992.
5. WHO, Regional Office for Europe, EUR/ICP/HSC 012 4372B, Implications for the field of Mental Health of the European targets for attaining Health For All, Copenhagen, Denmark, 1991.

MEDICAL ETHICS, MEDICAL LAW AND DEONTOLOGY

Jelena Maleš¹
Milan Stojaković²

¹AMDA International Research Department, Banja Luka, Bosnia and Herzegovina

²Department of Psychiatry, Faculty of Medicine Banja Luka, Bosnia and Herzegovina

Abstract:

In this paper we discuss the concept and subject of medical ethics, the notion of morality, ethics and all that covered by legal regulations and standards, that in many cases connect and diverge from the concept of mortality. Medical ethics is removed from the framework of fundamental science, because medicine itself as a science is serious and responsible branch. Closely related to medical ethics is also psychiatry, that is essential to ethical principles, as an implicit part of the charity, which seeks to establish an ethical relation between patient and the doctor and suppress the previous paternal way of treatment.

Key words: Medical ethics, deontology, medical law, psychiatry.

Adresa za korespondenciju:

Jelena Maleš

Ul. Prvog Krajiškog Korpusa 118., Bosna i Hercegovina

AMDA INTERNATIONAL research department,

Banjaluka, Bosna i Hercegovina

tel. +387 65 368 700,

e-mail: jelenamales@icloud.com